Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY
Sponsored by IBU

www.turkishstudies.net/turkishstudies

Research Article / Araştırma Makalesi

Öğretmen Adaylarının Sosyal Beceri Öğretimine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Examining the Preservice Teachers' Level of Knowledge Related to the Teaching of Social Skills

Sevda Kılıç*

Abstract: In this study, the purpose is to examine the senior preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills. In line with this purpose, the study group consisted of 398 senior preservice teachers who were studying at different types of programs at Kafkas University Dede Korkut Faculty of Education during the 2018-2019 academic year. In this study, in which the survey model was used, the "Personal Data Sheet (PDS)" created by the researcher and the "Social Skill Teaching Knowledge Test (SSTKT)" developed by Sazak Pınar (2009) were used in order to collect the data. Descriptive and inferential statistics were utilized to analyze the data. Within this scope, while the frequency distribution, central tendency, and variation measures constitute the descriptive statistical processes used in the research, first of all, the pre-analyses requiring to examine the normality of the distribution of each variable were conducted when determining the appropriate inferential statistical method in order to define the impact of the demographic properties of the preservice teachers on their level of knowledge related to the teaching of social skills. As a result of the review of Shapiro-Wilk, Kolmogrov-Smirnov, and Skewness-Kurtosis values, it was observed that the data sets did not display any normal distribution, and therefore, non-parametric tests were used. In the analysis of the data, it was found out that the preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills was low. In addition, it was concluded that the preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills did not show any meaningful difference in terms of the variables of age and alma mater, but showed a meaningful difference in terms of the variables of gender and program type. In the light of these findings, since the majority of social skills developing in time and throughout life improves between 0 and 18 ages, social skills should be taught in the preservice and in-service training programs regardless of their study programs at the point of teaching social skills to children with or without special education needs and with different potential, physical, and/or mental qualities during especially early childhood, middle childhood, and adolescence.

Structured Abstract: In this study, the purpose is to examine the senior preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills. A convenient sampling method was preferred to define the research group, and the maximum possible number of participants was reached. In line with this purpose, the research group consisted of 398 senior preservice teachers who were studying at different types of programs

* Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi, Dede Korkut Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü
Res. Asst., Kafkas University, Faculty of Education, Special Education
ORCİD 0000-0003-1522-654X
sevdakilic@yahoo.com

Cite as/ Atıf: Kılıç, S. (2020). Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi, *Turkish Studies*, 15(1), 413-428. https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39600
Received/Geliş: 11 November/Kasım 2019 *Checked by plagiarism software*
Accepted/Kabul: 25 February/Şubat 2020 **Published/Yayın:** 29 February/Şubat 2020
Copyright © MDE, Turkey CC BY-NC 4.0

during the 2018-2019 academic year. In a universe consisting of various elements within the scope of the research, it was decided to use "the survey" model in order to identify the relations among the variables through a group or a sample of it for the purpose of having a general opinion on the universe (Karasar, 2012).

In this study, the "Personal Data Sheet (PDS)" created by the researchers and the "Social Skill Teaching Knowledge Test (SSTKT)" developed by Sazak Pınar (2009) were used in order to collect the data. While there were 4 questions in PDS to determine the demographic features of the preservice teachers in the research group, there were 18 questions in total (13 multiple-choice items, 5 short-answer items) in SSTKT to determine the preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills.

Descriptive and inferential statistics were utilized to analyze the data. Within this scope, while the frequency distribution, central tendency, and variation measures constitute the descriptive statistical processes used in the research, first of all, the pre-analyses requiring to examine the normality of the distribution of each variable were conducted when determining the appropriate inferential statistical method in order to define the impact of the demographic properties of the preservice teachers on their level of knowledge related to the teaching of social skills. As a result of the review of Shapiro-Wilk, Kolmogrov-Smirnov, and Skewness-Kurtosis values, it was observed that the data sets did not display any normal distribution, and therefore, non-parametric tests were used. According to the results of the descriptive statistics, the average score of the preservice teachers on the multiple-choice section, which is the first part of SSTKT, was found to be $\overline{X}$=8.13, and their average score on the short answer section, which is the second part, was found to be $\overline{X}$=2.77. Throughout the test, the lowest score was determined as Min.=2.00, the highest score as Max.=18.00, and the standard deviation as Ss=2.49. The maximum score in SSTKT is Max.=23.00; however, the preservice teachers scored $\overline{X}$=10.91 on average in the test. In this respect, it can be said that the preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills was found to be lower. According to the results of inferential statistics, while it was observed that there was a meaningful difference in favor of the female preservice teachers in the non-parametric Mann Whitney U test, which was conducted to determine if the total SSTKT score of the preservice teachers varied significantly based on the gender factor, it was confirmed that there was not any meaningful difference in the non-parametric Kruskal Wallis H test, which was conducted based on the age and alma mater factors. Lastly, it was observed that there was a meaningful difference in the non-parametric Kruskal Wallis H test, which was conducted to determine if the total SSTKT score of the preservice teachers varied significantly based on the program type factor, and when considering the mean rank of the groups, it was confirmed that Preschool Teaching group achieved the highest score, which was followed by Psychological Counseling and Guidance, Social Sciences Teaching, Turkish Teaching, Science Teaching, and Elementary Mathematics Teaching groups respectively. Looking at the preschool teaching undergraduate program, it was found that the lectures such as development, communication, child's mental health, learning approaches, character and values education were intensively taught. It was thought that having knowledge of these subjects gains an advantage to the preschool teaching undergraduate students for the teaching of social skills. Moreover, it was thought that this meaningful difference among the program types in general terms may result from the "Teaching Social Skills to Children" lecture within the "Field Elective Courses" in the preschool teaching undergraduate program, as well as the impact of the hidden curriculum which may differ among the departments.

As a result, it was found out that the preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills was low. This finding was similar to the findings of the research conducted by Sazak Pınar (2012) in order to determine the preservice teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills. In the literature, while there was not any other research finding related to the level of teaching of social skills of preservice teachers, there were studies that examine the social skill levels of teachers and preservice teachers who were studying at various program types rather than the level of teaching of social skills of preservice teachers (Girgin, Çetingöz, and Ekinci Vural, 2011; Sevan & Yoldaş, 2007; Tepeli & Arı, 2011; Yalçın, 2012). Moreover, in the literature, there were studies that focused on teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills (Cheney & Barringer, 1995; Çolak, Vuran, and Uzuner, 2013; Güner Yıldız, 2017; Lane, 1999; Lane, O'Shaughnessy, Lambros, Gresham, and Beebe-Frankenberger, 2001; Lane, O'Shaughnessy, Lambros, Gresham, and Beebe-Frankenberger, 2001; Lane & Menzies, 2005; Sazak-Pınar, 2009, 2013; Vuran & Çolak, 2007). In these studies, it was found that the teachers' level of knowledge related to the teaching of social skills was low.

In the light of the findings, because of the fact that the majority of social skills developing in time and

throughout life improve between 0 and 18 ages, social skills should be taught in the preservice and in-service training programs regardless of their study programs at the point of teaching social skills to children with or without special education needs and with different potential, physical, and/or mental qualities during especially early childhood, middle childhood, and adolescence.

Keywords: Social skill teaching, level of knowledge, preservice teachers, mainstreaming.

Öz: Bu araştırmada Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında farklı program türlerinde öğrenim gören 398 son sınıf öğretmen adayı çalışmanın araştırma grubunu oluşturmuştur. Tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmada gerekli olan verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu (KBF)" ve Sazak Pınar (2009) tarafından geliştirilen "Sosyal Beceri Öğretimi Bilgi Testi (SBÖBT)" kullanılmıştır. Elde edilen verilerin anlamlı hale getirilmesi noktasında betimsel ve anlam çıkartıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda frekans dağılımları, merkezi eğilim ve değişkenlik ölçüleri araştırmada kullanılan betimsel istatiksel işlemleri oluştururken, öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin sosyal beceri öğretimi bilgi düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla uygun anlam çıkartıcı istatistik tekniğinin belirlenmesi noktasında öncelikle her bir değişkene ait dağılımın normalliğini denetlemek için gerekli olan ön analizler yapılmıştır. Shapiro-Wilk, Kolmogrov-Smirnov ve Çarpıklık-Basıklık değerlerinin incelenmesi sonucunda veri setlerinin normal dağılım göstermedikleri gözlenmiş olup non-parametrik testler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin yaş ve mezun olunan lise türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği, cinsiyet ve program türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları ışığında, zaman içinde ve yaşam boyu gelişen sosyal becerilerin büyük bir çoğunluğunun 0-18 yaş aralığında gelişmesi nedeniyle özellikle erken çocukluk, orta çocukluk ve ergenlik dönemleri başta olmak üzere farklı potansiyel, fiziksel ve/veya zihinsel özelliklere sahip özel eğitim ihtiyacı olan ve olmayan öğrencilere sosyal becerilerin öğretilmesi noktasında gerek sınıf öğretmenlerinin gerekse de branş öğretmenlerinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarında sosyal beceri öğretiminin yer alması gerekliliği önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal beceri öğretimi, öğretmen adayları, kaynaştırma.

Giriş

Sosyal bir varlık olarak birey; yaşamı boyunca farklı sosyal ortamlarda, farklı bireylerle, farklı ilişkiler kurarak yaşamını sürdürür. Sosyal bir varlık olarak bireyin; yaşadığı toplum içinde bağımsız olabilmesi, diğer bireyler tarafından kabul görmesi ve nitelikli bir yaşam sürdürebilmesi için bazı temel koşullar vardır. Bu koşulların sağlanabilmesi, bebeklik döneminden itibaren bireyin başta sosyal gelişim alanı olmak üzere bütün gelişim alanlarında yer alan davranışları öğrenebilmesi ve bu davranışları bağlama uygun bir biçimde yerine getirebilmesiyle yakından ilişkilidir (Ergenekon, 2017). Araştırmaya konu olan sosyal yeterlik ve sosyal beceri kavramları, çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte birbirinden farklı ancak birbirleriyle ilişkili kavramlardır (Akfırat, 2006; Merrel ve Gimpel, 1998).

Sosyal yeterlik ve sosyal beceri kavramları, Ergenekon (2017) tarafından şu biçimde tanımlanmıştır:

> "Sosyal yeterlik bireyin çevresindeki bireylerle sağlıklı ve nitelikli ilişkiler kurabilmesi ve yaşadığı çevrede karşılaştığı durumlarla başa çıkıp hayatta kalabilmesi için gerekli bilgi ve becerilere sahip olması ve gerekli yer, durum ve zamanlarda bu bilgi ve becerileri kullanabilmesiyken (s.8); sosyal beceriler bireyin çevresiyle etkileşim kurmasını sağlayan, öğrenme yoluyla kazanılan, bireyin çevresindeki bireylerin sosyal pekiştirmeleriyle artan, sözel ve sözel olmayan davranışları içeren, eğitimle gelişebilen, bireyin içinde bulunduğu çevrenin özelliklerinden, konumundan, yaşından ve cinsiyetinden etkilenerek şekillenen davranışlardır (s.12)".

Sosyal yeterliğin bir öğesi olan sosyal beceriler: konuşma becerileri (konuşmayı başlatmak, sürdürmek ve sonlandırmak, uygun bir ses tonu kullanmak vb.), girişkenlik becerileri (açıklığa kavuşturmak için soru sormak, rica etmek vb.), oyun becerileri (başkalarıyla paylaşmak, başkalarını oyuna davet etmek vb.), problem çözme becerileri (sakin ve rahat kalmak, olası çözümleri sıralamak, en iyi seçeneği seçmek vb.), öz bakım becerileri (temiz ve düzenli olmak, üstüne uygun kıyafetler giymek vb.), sınıf içi görev davranışları (yönergeleri takip etmek, görevleri tamamlamak vb.), öz düzenleme becerileri (duygularının farkında olmak, kendine olumlu dönüt vermek vb.) ve son olarak iş görüşme becerileri (kıyafet ve davranışlarda özenli olmak vb.) gibi içerik alanlarında pek çok davranış ya da cevap türünü kapsamaktadır (Mastropieri ve Scruggs, 2000).

Okul ortamında geçen zamanın uzun olmasından dolayı birçok öğrenci için sosyalleşmenin büyük bir bölümünün okulda gerçekleştiği ve bu gerekçeden hareketle sosyal beceri öğretiminin okullarda planlı ve doğrudan öğretiminin çocukların ihtiyaçlarının istendik yollarla karşılanması konusunda onları güçlendirdiği, artan okul ihtiyaçları ile baş edebilecek önemli sosyal davranışları öğrenmelerine yardımcı olduğu ve akademik öğrenmelerini de olumlu yönde etkilediği belirtilmektedirler (Cartledge ve Lo, 2006). Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar, olağan gelişim gösteren akranlarının aksine sosyal becerileri her zaman doğal bir akış içerisinde öğrenemezlerken, çoğu zaman sistematik sosyal beceri öğretimine ihtiyaç duymaktadır. Nitekim bu bağlamda, özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara sosyal beceri öğretmek yalnızca ailelerin değil, aynı zamanda öğretmenlerin de sorumluğundadır. Okullarda genellikle akademik becerilerin öğretimine odaklanılırken, son yıllarda yapılan araştırmalar akademik başarı ile sosyal yeterlik arasında olumlu bir ilişkinin olduğunu ve bu iki gelişim alanın birbirini desteklediğini göstermektedir. Öğretmenlerin sosyal açıdan başarılı özel gereksinimli çocuklar yetiştirmesi için sosyal yeterliklerin geliştirilmesi konusunda bilgilendirilmelerinin önemli olduğu belirtilmektedir (Vuran, 2017).

Bu önemden hareketle bu çalışmada Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören son sınıf öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmış olup bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1) Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri nedir?

2) Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri belirlenen değişkenler (cinsiyet, yaş, mezun olunan lise ve devam edilen üniversite program türü) açısından farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu bölümde araştırma grubu ve modeli, veri toplama araçları ve son olarak verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

Araştırma Grubu

Üzerinde kolayca araştırma yapılacak kişi ve grupların seçilmesi nedeniyle araştırma grubunun oluşturulmasında amaçlı çalışma gruplarından uygun durum çalışma grubu (Sönmez ve Alacapınar, 2014) tercih edilmiş olup, ulaşılabilecek en üst sayıdaki katılımcıya ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında farklı program türlerinde öğrenim gören 398 son sınıf öğretmen adayı çalışmanın araştırma grubunu oluştururken, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri Tablo 1, 2, 3 ve 4'te sunulmuştur.

Araştırma Grubundaki Öğretmen Adaylarının Demografik Özellikleri

Tablo 1: *Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri*

Cinsiyet	f	%	Geçerli %	Yığılmalı %
Kadın	219	55.0	55.0	55.0
Erkek	179	45.0	45.0	100.0
Toplam	398	100.0	100.0	

Tablo 1 incelendiğinde, araştırma grubunun 219'u (%55,0) kadın; 179'u (%45,0) erkek olmak üzere toplam 398 öğretmen adayından oluştuğu gözlenmektedir.

Tablo 2: *Yaş Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri*

Yaş	f	%	Geçerli %	Yığılmalı %
20 ve altı	37	9.3	9.3	9.3
21-25	345	86.7	86.7	96.0
26-30	11	2.8	2.8	98.7
31 ve üstü	5	1.3	1.3	100.0
Toplam	398	100.0	100.0	

Tablo 2 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının 37'sinin (%9.3) 20 ve altı; 345'inin (%86.7) 21-25; 11'inin (%2.8) 26-30; 5'inin (%1.3) ise 31 ve üstü yaş aralığında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3: *Mezun Olunan Lise Türü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri*

MOLT	f	%	Geçerli %	Yığılmalı %
AL	168	42.2	42.2	42.2
ÖL	46	11.6	11.6	53.8
MTAL	38	9.5	9.5	63.3
FL	2	.5	.5	63.8
AÖK	7	1.8	1.8	65.6
AİHL	7	1.8	1.8	67.3
DL	119	29.9	29.9	97.2
Diğer	11	2.8	2.8	100.0
Toplam	398	100.0	100.0	

Kısaltmalar: *MOLT: Mezun Olunan Lise Türü, AL: Anadolu Lisesi, ÖL: Öğretmen Lisesi, MTAL: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, FL: Fen Lisesi, AÖK: Açık Öğretim Kurumları, AİHL: Anadolu İmam Hatip Liseleri, DL: Düz Lise*

Tablo 3 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının 168'inin (%42.2) anadolu lisesinden; 46'sının (%11.6) öğretmen lisesinden; 38'inin (%9.5) mesleki ve teknik anadolu lisesinden; 2'sinin (%0.5) fen lisesinden; 7'sinin (%1.8) açık öğretim kurumlarından; 7'sinin (%1.8) anadolu imam hatip lisesinden; 119'unun (%29.9) düz liseden, 11'inin (%2.8) ise diğer lise türünden mezun oldukları görülmektedir.

Tablo 4: *Program Türü Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri*

Program Türü	f	%	Geçerli %	Yığılmalı %
PDR	152	38.2	38.2	38.2
OÖÖ	56	14.1	14.1	52.3
TÖ	59	14.8	14.8	67.1
İMÖ	50	12.6	12.6	79.6
SBÖ	49	12.3	12.3	92.0
FBÖ	32	8.0	8.0	100.0
Toplam	398	100.0	100.0	

Kısaltmalar: *PDR: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, OÖÖ: Okul Öncesi Öğretmenliği, TÖ: Türkçe Öğretmenliği, İMÖ: İlköğretim Matematik Öğretmenliği, SBÖ: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, FBÖ: Fen Bilgisi Öğretmenliği*

Tablo 4 incelendiğinde, araştırma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının 152'sinin (%38.2) rehberlik ve psikolojik danışmanlık; 56'sının (%14.1) okul öncesi öğretmenliği; 59'unun (%14.8) türkçe öğretmenliği; 50'sinin (%12.6) ilköğretim matematik öğretmenliği; 49'unun (%12.3) sosyal bilgiler öğretmenliği; 32'sinin (%8.0) ise fen bilgisi öğretmenliği olmak üzere farklı lisans programlarında öğrenim gördükleri görülmektedir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmış olup bu amaç doğrultusunda tarama modelinden yararlanılmıştır. Geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modellerinde araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Başka bir deyişle herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez, bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Tarama modelleri çeşitli açılardan sınıflandırılabilmektedir. Nitekim bu bağlamda araştırma kapsamında, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan "genel tarama" modelinin kullanılması uygun görülmüştür (Karasar, 2012).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada gerekli olan verilerin toplanması amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu (KBF)" ve Sazak Pınar (2009) tarafından geliştirilen "Sosyal Beceri Öğretimi Bilgi Testi (SBÖBT)" kullanılmıştır. KBF'de araştırma grubuna dahil edilen öğretmen adaylarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 4 soru yer alırken, öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik geliştirilen SBÖBT'te 13'ü çoktan seçmeli ve 5'i kısa cevaplı olmak üzere toplam 18 soru yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen nicel verilerin anlamlı hale getirilmesi aşamasında öncelikle toplanan form ve testler araştırmacılar tarafından kontrol edilerek eksik ve/veya yanlış doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Toplanan form ve testlerden geçerli ve kabul edilebilir nitelikte olanlar ise SPSS 24 (Statistical Package for Social Scientists for Windows Release) paket programında değerlendirilmek üzere kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

KBF'den elde edilen verilerinin anlamlı hale getirilmesi noktasında yalnızca betimsel istatistiklerden yararlanılırken, SBÖBT'ten elde edilen verilerin anlamlı hale getirilmesi noktasında ise betimsel ve anlam çıkartıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Bu bağlamda frekans dağılımları, merkezi eğilim ve değişkenlik ölçüleri araştırmada kullanılan betimsel istatiksel işlemleri oluştururken, öğretmen adaylarının demografik özelliklerinin sosyal beceri öğretimi bilgi düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla uygun anlam çıkartıcı istatistik tekniğinin belirlenmesi noktasında öncelikle her bir değişkene ait dağılımın normalliğini denetlemek için gerekli olan ön analizler yapılmıştır. Shapiro-Wilk, Kolmogrov-Smirnov ve Çarpıklık-Basıklık değerlerinin incelenmesi sonucunda veri setlerinin normal dağılım göstermedikleri gözlenmiş olup non-parametrik testler kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere non-parametrik Mann Whitney U testi uygulanırken; bilgi düzeylerinin yaş, mezun olunan lise ve program türü değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere ise Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır.

Bulgular

Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesini ve çeşitli değişkenler (cinsiyet, yaş, mezun olunan lise ve program türü) açısından incelenmesini amaçlayan araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri nedir? sorusuna yönelik bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: *Öğretmen Adaylarının SBÖBT'ten Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler*

	$\bar{X}$	Ortanca	Ss	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
B1	8.13	8.00	2.07	1.00	13.00	-.419	.193
B2	2.77	3.00	1.05	.00	5.00	-.942	.599
T	10.91	11.00	2.49	2.00	18.00	-.538	.256

Kısaltmalar: *B1: Bölüm 1 (Çoktan Seçmeli Sorular); B2: Bölüm 2 (Kısa Cevaplı Sorular) T: Toplam (Test Geneli)*

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci bölümü olan çoktan seçmeli sorulardan aldıkları puanların ortalaması $\bar{X}$=8.13, kısa cevaplı sorulardan oluşan ikinci bölümden aldıkları puanların ortalaması ise $\bar{X}$=2.77'dir. Test genelinden alınan en düşük puan Min.=2.00, en yüksek puan Max.=18.00, standart sapma ise Ss=2.49 olarak belirlenmiştir. SBÖBT'ten alınabilecek en yüksek puan Max.=23.00'tür, ancak araştırmaya katılan öğretmen adayları testten ortalama $\bar{X}$=10.91 puan almışlardır. Bu durumda öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir.

İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri belirlenen değişkenler (cinsiyet, yaş, mezun olunan lise ve devam edilen üniversite program türü) açısından farklılık göstermekte midir? sorusuna yönelik bulgular Tablo 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 13'te sunulmuştur.

Tablo 6: *Cinsiyet Değişkenine Göre SBÖBT'ten Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler*

Cinsiyet		$\bar{X}$	Ortanca	Ss	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Kadın	***B1***	8.45	9.00	2.00	1.00	13.00	-.389	.347
	B2	2.84	3.00	1.05	.00	5.00	-.858	.382
	T	11.29	12.00	2.44	2.00	18.00	-.542	.654
Erkek	***B1***	7.75	8.00	2.10	2.00	12.00	-.434	.004
	B2	2.69	3.00	1.05	.00	4.00	-1.066	.863
	T	10.45	11.00	2.48	4.00	15.00	-.567	-.168

Tablo 6'da görüldüğü gibi, kadın öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\bar{X}$=11.29, ortanca değeri Md=12.00, standart sapması Ss=2.44, en düşük puan değeri Min.=2.00, en yüksek puan değeri Max.=18.00 olarak hesaplanırken; erkek öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\bar{X}$=10.45, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=2.48, en düşük puan değeri Min.=4.00, en yüksek puan Max.=15.00 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 7: *Yaş Değişkenine Göre SBÖBT'ten Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler*

Yaş		$\bar{X}$	Ortanca	Ss	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
20 ve altı	***B1***	8.59	9.00	2.53	1.00	13.00	-.600	.828
	B2	3.08	3.00	.98	1.00	5.00	-.727	.297
	T	11.67	12.00	2.78	2.00	18.00	-1.007	3.420
21-25	***B1***	8.14	8.00	1.90	2.00	12.00	-.407	.051
	B2	2.71	3.00	1.06	.00	4.00	-.935	.501
	T	10.86	11.00	2.45	4.00	16.00	-.526	-.070
26-30	***B1***	6.54	7.00	2.62	2.00	10.00	-.205	-.897
	B2	3.54	4.00	.52	3.00	4.00	-.213	-2.444
	T	10.09	10.00	2.66	5.00	14.00	-.391	-.297
31 ve üzeri	***B1***	7.60	7.00	1.52	6.00	10.00	1.118	1.456
	B2	2.80	3.00	.45	2.00	3.00	-2.236	5.000
	T	10.40	10.00	1.52	9.00	13.00	1.749	3.724

Tablo 7'de görüldüğü gibi, 20 ve altı yaş grubu tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=11.67, ortanca değeri Md=12.00, standart sapması Ss=2.78, en düşük puan değeri Min.=2.00, en yüksek puan değeri Max.=18.00 olarak; 21-25 yaş grubu tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.86, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=2.45, en düşük puan değeri Min.=4.00, en yüksek puan değeri Max.=16.00 olarak; 26-30 yaş grubu tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.09, ortanca değeri Md=10.00, standart sapması Ss=2.66, en düşük puan değeri Min.=5.00, en yüksek puan değeri Max.=14.00 olarak; 31 ve üzeri yaş grubu tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.40, ortanca değeri Md=10.00, standart sapması Ss=1.52, en düşük puan değeri Min.=9.00, en yüksek puan değeri Max.=13.00 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 8: *Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre SBÖBT'ten Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler*

MOLT		$\overline{X}$	Ortanca	Ss	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
AL	*B1*	8.18	8.00	2.01	2.00	12.00	-.475	.150
	B2	2.89	3.00	.86	.00	4.00	-.791	.757
	T	11.07	11.00	2.30	5.00	15.00	-.531	.000
ÖL	*B1*	8.09	8.00	2.47	1.00	13.00	-.573	.458
	B2	2.52	3.00	1.41	.00	4.00	-.568	-.978
	T	10.61	11.00	3.04	2.00	16.00	-.669	.334
MTAL	*B1*	8.29	9.00	2.28	4.00	12.00	-.306	-.656
	B2	2.53	3.00	1.11	.00	4.00	-.824	.283
	T	10.81	11.00	2.85	4.00	15.00	-.590	-.302
FL	*B1*	10.50	10.50	.71	10.00	11.00	.	.
	B2	3.00	3.00	.00	3.00	3.00	.	.
	T	13.50	13.50	.71	13.00	14.00	.	.
AÖK	*B1*	8.28	9.00	2.14	6.00	12.00	.628	.148
	B2	2.71	3.00	.95	1.00	4.00	-.863	1.245
	T	11.00	10.00	2.00	9.00	15.00	1.575	2.650
AİHL	*B1*	9.14	9.00	2.67	4.00	13.00	-.946	3.033
	B2	2.86	3.00	1.34	1.00	5.00	.352	-.302
	T	12.00	12.00	3.91	5.00	18.00	-.466	1.976
DL	*B1*	8.07	8.00	1.85	2.00	12.00	-.315	.186
	B2	2.81	3.00	1.05	.00	4.00	-1.114	1.040
	T	10.88	11.00	2.31	4.00	15.00	-.558	.263
Diğer	*B1*	6.54	7.00	1.97	2.00	9.00	-1.237	1.801
	B2	2.54	3.00	1.51	.00	4.00	-.962	-.500
	T	9.09	9.00	2.26	5.00	13.00	-.009	-.087

Tablo 8'de görüldüğü gibi, anadolu liselerinden mezun öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=11.07, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=2.30, en düşük puan değeri Min.=5.00, en yüksek puan değeri Max.=15.00 olarak; öğretmen liselerinden mezun öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.61, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=3.04, en düşük puan değeri Min.=2.00, en yüksek puan değeri Max.=16.00 olarak; mesleki ve teknik anadolu liselerinden mezun öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.81, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=2.85, en düşük puan değeri Min.=4.00, en yüksek puan değeri Max.=15.00 olarak; fen liselerinden mezun öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=13.50, ortanca değeri Md=13.50, standart sapması Ss=0.71, en düşük puan değeri Min.=13.00, en yüksek puan değeri Max.=14.00 olarak; açık öğretim kurumlarından mezun

öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=11.00, ortanca değeri Md=10.00, standart sapması Ss=2.00, en düşük puan değeri Min.=9.00, en yüksek puan değeri Max.=15.00 olarak; anadolu imam hatip liselerinden mezun öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=12.00, ortanca değeri Md=12.00, standart sapması Ss=3.91, en düşük puan değeri Min.=5.00, en yüksek puan değeri Max.=18.00 olarak; düz liselerden mezun öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.88, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=2.31, en düşük puan değeri Min.=4.00, en yüksek puan değeri Max.=15.00 olarak; diğer liselerden mezun öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=9.09, ortanca değeri Md=9.00, standart sapması Ss=2.26, en düşük puan değeri Min.=5.00, en yüksek puan değeri Max.=13.00 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 9: *Program Türü Değişkenine Göre SBÖBT'ten Alınan Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler*

Program Türü		$\overline{X}$	Ortanca	Ss	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
PDR	***B1***	8.59	9.00	1.93	3.00	12.00	-.429	-.268
	B2	2.94	3.00	.87	.00	4.00	-1.105	2.010
	T	11.53	12.00	2.13	5.00	16.00	-.384	-.192
OÖÖ	***B1***	8.82	9.00	1.90	4.00	13.00	-.214	.125
	B2	2.82	3.00	.85	.00	4.00	-.728	1.116
	T	11.64	12.00	2.07	6.00	15.00	-.679	.527
TÖ	***B1***	7.73	8.00	2.11	2.00	12.00	-.361	.620
	B2	3.02	3.00	.84	.00	4.00	-1.114	2.179
	T	10.74	11.00	2.39	4.00	15.00	-.512	.533
İMÖ	***B1***	6.94	7.00	2.38	1.00	13.00	-.002	.264
	B2	1.72	1.00	1.43	.00	5.00	.431	-.921
	T	8.66	8.00	3.02	2.00	18.00	.581	.872
SBÖ	***B1***	7.77	8.00	1.87	2.00	11.00	-.928	1.008
	B2	3.08	3.00	.81	1.00	4.00	-.640	.050
	T	10.85	11.00	2.20	5.00	14.00	-.951	.755
FBÖ	***B1***	7.94	8.00	1.78	4.00	11.00	-.231	-.194
	B2	2.62	3.00	1.16	.00	4.00	-.791	-.060
	T	10.56	10.00	2.41	4.00	15.00	-.481	.701

Tablo 9'da görüldüğü gibi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık programında okuyan öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=11.53, ortanca değeri Md=12.00, standart sapması Ss=2.13, en düşük puan değeri Min.=5.00, en yüksek puan değeri Max.=16.00 olarak; okul öncesi öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=11.64, ortanca değeri Md=12.00, standart sapması Ss=2.07, en düşük puan değeri Min.=6.00, en yüksek puan değeri Max.=15.00 olarak; türkçe öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.74, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=2.39, en düşük puan değeri Min.=4.00, en yüksek puan değeri Max.=15.00 olarak; ilköğretim matematik öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=8.66, ortanca değeri Md=8.00, standart sapması Ss=3.02, en düşük puan değeri Min.=2.00, en yüksek puan değeri Max.=18.00 olarak; sosyal bilgiler öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.85, ortanca değeri Md=11.00, standart sapması Ss=2.20, en düşük puan değeri Min.=5.00, en yüksek puan değeri Max.=14.00 olarak; fen bilgisi öğretmenliği programında okuyan öğretmen adayları tarafından alınan test geneli puanların aritmetik ortalaması $\overline{X}$=10.56, ortanca değeri Md=10.00, standart sapması

Ss=2.41, en düşük puan değeri Min.=4.00, en yüksek puan değeri Max.=15.00 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 10: *Öğretmen Adaylarının SBÖBT'ten Aldıkları Puanların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U-Testi Sonuçları*

	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
B1	**Kadın**	219	215.11	47108.00	16183.00	**.002***
	Erkek	179	180.41	32293.00		
	Toplam	398				
B2	**Kadın**	219	206.75	45279.00	18012.00	.138
	Erkek	179	190.63	34122.00		
	Toplam	398				
T	**Kadın**	219	215.82	47264.00	16027.00	**.002***
	Erkek	179	179.54	32137.00		
	Toplam	398				

Tablo 10'da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci bölümünden almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney U testi sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır, U=16183.00, p<.05. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kadın öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci bölümünden erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek puan aldıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 10'da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin ikinci bölümünden almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney U testi sonucunda anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır, U=18012.00, p>.05.

Tablo 10'da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin toplamından almış oldukları puanların, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney U testi sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır, U=16027.00, p<.05. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kadın öğretmen adaylarının SBÖBT'nin toplamından erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek puan aldıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 11: *Öğretmen Adaylarının SBÖBT'ten Aldıkları Puanların Yaş Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları*

	Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p
B1	**20 ve altı**	37	224.54	3	6.67	**.083***
	21-25	345	199.67			
	26-30	11	129.50			
	31 ve üzeri	5	156.60			
	Toplam	398				
B2	**20 ve altı**	37	232.00	3	11.86	**.008***
	21-25	345	193.42			
	26-30	11	287.36			
	31 ve üzeri	5	185.40			
	Toplam	398				
T	**20 ve altı**	37	235.73	3	5.59	.133
	21-25	345	197.36			
	26-30	11	163.23			
	31 ve üzeri	5	159.10			
	Toplam	398				

Tablo 11'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci bölümünden almış oldukları puanların, yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır, X^2 (sd=3, n=398)=6.67, p<.05. Bu bulgu, yaş gruplarının öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci bölümüne ilişkin bilgi düzeylerine yönelik farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek puana 20 ve altı yaş grubunun sahip olduğu, bunu sırasıyla 21-25, 31 ve üzeri, 26-30 yaş gruplarının izlediği görülmektedir.

Tablo 11'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin ikinci bölümünden almış oldukları puanların, yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır, X^2 (sd=3, n=398)=11.86, p<.05. Bu bulgu, yaş gruplarının öğretmen adaylarının SBÖBT'nin ikinci bölümüne ilişkin bilgi düzeylerine yönelik farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek puana 26-30 yaş grubunun sahip olduğu, bunu sırasıyla 20 ve altı, 21-25, 31 ve üzeri yaş gruplarının izlediği görülmektedir.

Tablo 11'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin toplamından almış oldukları puanların, yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır, X^2 (sd=3, n=398)=5.59, p>.05.

Tablo 12: *Öğretmen Adaylarının SBÖBT'ten Aldıkları Puanların Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları*

	MOLT	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p
	AL	168	202.31			
	ÖL	46	200.74			
	MTAL	38	208.21			
	FL	2	343.50			
B1	**AÖK**	7	199.14	7	11.99	.101
	AİHL	7	260.64			
	DL	119	194.15			
	Diğer	11	114.36			
	Toplam	398				
	AL	168	206.15			
	ÖL	46	188.00			
	MTAL	38	173.03			
	FL	2	211.00			
B2	**AÖK**	7	187.50	7	3.79	.804
	AİHL	7	195.93			
	DL	119	203.99			
	Diğer	11	196.68			
	Toplam	398				
	AL	168	205.93			
	ÖL	46	192.36			
	MTAL	38	200.07			
	FL	2	337.00			
T	**AÖK**	7	187.71	7	11.27	.127
	AİHL	7	245.36			
	DL	119	196.72			
	Diğer	11	112.64			
	Toplam	398				

Tablo 12'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci ve ikinci bölümünün yanı sıra toplamından almış oldukları puanların, mezun olunan lise türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır, B1: X^2 (sd=7, n=398)=11.99; B2: X^2 (sd=7, n=398)=3.79; T: X^2 (sd=7, n=398)=11.27, p>.05.

Tablo 13: *Öğretmen Adaylarının SBÖBT'ten Aldıkları Puanların Program Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları*

	Program Türü	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p
	PDR	152	224.95			
	OOÖ	56	234.88			
	TÖ	59	175.81			
B1	**İMÖ**	50	137.52	5	32.22	**.000***
	SBÖ	49	181.07			
	FBÖ	32	185.42			
	Toplam	398				
	PDR	152	213.26			
	OOÖ	56	196.62			
	TÖ	59	222.23			
B2	**İMÖ**	50	113.52	5	40.96	**.000***
	SBÖ	49	228.61			
	FBÖ	32	187.03			
	Toplam	398				
	PDR	152	226.31			
	OOÖ	56	233.86			
	TÖ	59	189.31			
T	**İMÖ**	50	105.76	5	48.62	**.000***
	SBÖ	49	197.59			
	FBÖ	32	180.22			
	Toplam	398				

Tablo 13'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci bölümününden almış oldukları puanların, program türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır, X^2 (sd=5, n=398)=32.22, p<.05. Bu bulgu, program türünün öğretmen adaylarının SBÖBT'nin birinci bölümüne ilişkin bilgi düzeylerine yönelik farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek puana OOÖ grubunun sahip olduğu, bunu sırasıyla PDR, FBÖ, SBÖ, TÖ ve İMÖ gruplarının izlediği görülmektedir.

Tablo 13'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin ikinci bölümününden almış oldukları puanların, program türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır, X^2 (sd=5, n=398)=40.96, p<.05. Bu bulgu, program türünün öğretmen adaylarının SBÖBT'nin ikinci bölümüne ilişkin bilgi düzeylerine yönelik farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek puana SBÖ grubunun sahip olduğu, bunu sırasıyla TÖ, PDR, OÖÖ, FBÖ ve İMÖ gruplarının izlediği görülmektedir.

Tablo 13'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının SBÖBT'nin toplamından almış oldukları puanların, program türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Kruskal Wallis H testi sonucunda anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır, X^2 (sd=5, n=398)=40.96, p<.05. Bu bulgu, program türünün öğretmen adaylarının SBÖBT'nin geneline ilişkin bilgi düzeylerine yönelik farklı etkilere sahip olduğunu gösterir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek puana OÖÖ grubunun sahip olduğu, bunu sırasıyla PDR, SBÖ, TÖ, FBÖ ve İMÖ gruplarının izlediği görülmektedir.

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Sosyal beceri öğretiminin ailelerin yanı sıra öğretmenlerin de sorumluluğunda olduğu düşüncesinden hareketle bu araştırmada, öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeyleri cinsiyet, yaş, mezun olunan lise ve devam edilen üniversite program türü değişkenleri açısından ele alınmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin yaş ve mezun olunan lise türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği, cinsiyet ve program türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni sıra ortalamaları dikkate alındığında, kadın öğretmen adaylarının SBÖBT'nin toplamından erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Program türü gruplarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek puana OÖÖ grubunun sahip olduğu, bunu sırasıyla PDR, SBÖ, TÖ, FBÖ ve İMÖ gruplarının izlediği bulgulanmıştır. Okul öncesi öğretmenliği lisans programı incelendiğinde programda gelişim, iletişim, çocuk ruh sağlığı, öğrenme yaklaşımları, karakter ve değerler eğitimi gibi derslerin yoğun bir biçimde yer aldığı görülmektedir. Bu konularda bilgi sahibi olmanın sosyal beceri öğretiminde okul öncesi öğretmenliği lisans programı öğrencilerine avantaj sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca, genel anlamda program türleri arasında görülen bu anlamlı farklılığın okul öncesi öğretmenliği lisans programında "Alan Eğitimi Seçmeli Dersler" kapsamında yer alan "Çocukta Sosyal Beceri Eğitimi" dersinin varlığından ve/veya bölümler arası farklılık gösterebilen örtük programın etkisinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bu sonucu Sazak Pınar (2012) tarafından farklı program türlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. İlgili alanyazında öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretim düzeylerinin belirlendiği başka bir araştırma sonucuna rastlanılmamaktadır. Ayrıca ilgili alanyazında sosyal beceri öğretimine ilişkin çalışmalardan ziyade öğretmen ve farklı branşlardaki öğretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelendiği çalışmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir (Avşar, 2004; Avşar ve Kuter, 2007; Girgin, Çetingöz ve Ekinci Vural, 2011; Seven ve Yoldaş, 2007; Tepeli ve Arı, 2011; Yalçın, 2012). Ancak ilgili alanyazında, görev yapan öğretmenlerin sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin farklı yöntemlerle araştırıldığı çalışmalar (Cheney ve Barringer, 1995; Çolak, Vuran ve Uzuner, 2013; Güner Yıldız, 2017; Lane, 1999; Lane, O'Shaughnessy, Lambros, Gresham ve Beebe-Frankenberger, 2001; Lane ve Menzies, 2005; Sazak-Pınar, 2009; Sazak-Pınar, Sucuoğlu ve Demirtaşlı, 2013; Vuran ve Çolak, 2007) yer almaktadır. Farklı yöntemlerin kullanıldığı bu araştırmalarda da öğretmenlerin sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır.

2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni öğretmen yetiştirme lisans programları incelendiğinde öğretmen adaylarının girişkenlik, konuşma, oyun, paylaşma, işbirliği, öz-düzenleme, duygu yönetimi, sınıf içi görev davranışları, sorumluluk alma, farklılıklara saygı duyma ve problem çözme becerileri gibi sosyal becerilerin öğrencilere kazandırılmasına yönelik zorunlu hiçbir ders almadıkları görülmektedir. Nitekim bu bağlamda öğretmen adaylarının okul deneyimi uygulamalarına ilişkin yaşantılarının yanı sıra gelecekteki meslek yaşantılarında da sosyal becerilerin öğretimi noktasında olumsuz bir durum yaratabileceği düşünülmektedir. Oysa toplumsal bir çevrede yaşadığımız düşünüldüğünde, gerek olağan gelişim özellikleri gösteren gerekse de özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin yaşamlarında mutlu olabilmeleri ve başarıyı yakalayabilmeleri noktasında önemli bir ölçüt olarak görülen ve gelişimi yaşam boyu süren sosyal beceriler ve yeterliklerin, bu bireylerin eğitim yaşamlarına başladıkları andan itibaren her bir eğitim kademesinde öğretmenleri tarafından desteklenmeleri büyük bir önem taşımaktadır. Bu önem

doğrultusunda sosyal becerileri her zaman doğal bir akış içerisinde öğrenemeyen, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim sürecinde sistematik sosyal beceri öğretimine özellikle yer verilmesi gerekliliği açıkça ifade edilmektedir (Vuran, 2017).

İlgili alanyazında birçok çalışmada bireyin öz-düzenleme, günlük yaşam, serbest zaman, akademik, iş ve meslek becerileriyle doğrudan ilişkili olan ve bu becerilerin gelişimine katkıda bulunan sosyal becerilerin önkoşul beceriler olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, zaman içinde ve yaşam boyu gelişen sosyal becerilerin büyük bir çoğunluğunun 0-18 yaş aralığında gelişmesi nedeniyle erken çocukluk, orta çocukluk ve ergenlik dönemlerinde sosyal beceri öğretimine özellikle yer verilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Olçay Gül, 2018). Dolayısıyla özellikle bu kritik dönemlerde farklı potansiyel, fiziksel ve/veya zihinsel özelliklere sahip özel eğitim ihtiyacı olan ve olmayan öğrencilere sosyal becerilerin öğretilmesi noktasında gerek sınıf öğretmenlerinin gerekse de branş öğretmenlerinin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarında sosyal beceri öğretiminin yer alması gerekliliği önemli görülmektedir. Buna ek olarak, araştırmanın öğretmen adaylarının yanı sıra öğretmenleri de kapsayacak şekilde planlanmasının faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

Akfırat, F. Ö. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi, 1*(1), 39-58.

Avsar, Z. (2004). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(2), 111-130.

Avşar, Z., ve Kuter, F. Ö. (2007). Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi örneği). *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 3*(2), 197-206.

Cartledge, G. ve Lo, Y. Y. (2006). T*eaching urban learners: Culturally responsive strategies for developing academic and behavioral competence.* Champaign, IL: Research Press.

Cheney, D. ve Barringer, C. (1995). Teacher competence, student diversity, and staff training for the inclusion of middle school students with emotional and behavioral disorders. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 3*(3).

Çolak, A., Vuran, S. ve Uzuner, Y. (2013). Kaynaştırma uygulanan bir ilköğretim sınıfındaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 14*(02), 33-53.

Ergenekon, Y. (2017). Sosyal yeterlikle ilişkili kavramlar ve sosyal yeterliğin bileşenleri. Vuran, S. (Ed.). *Sosyal yeterliklerin geliştirilmesi* içinde *(s. 3).* Ankara: Vize Yayıncılık.

Girgin, G., Çetingöz, D. ve Vural, D. E. (2011). Ögretmen adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 4*(1), 38-49.

Güner Yıldız, N. (2017). Öğretmenlerin sosyal beceri öğretimine yönelik bilgi düzeyleri ile öğrencilerin sosyal becerileri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online, 16*(3).

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. bs.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Lane, K. L. (1999). Young students at risk for antisocial behavior: The utility of academic and social skills interventions. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 7*(4), 211-223.

Lane, K. L., Menzies, H. M., Barton-Arwood, S. M., Doukas, G. L. ve Munton, S. M. (2005). Designing, implementing, and evaluating social skills interventions for elementary students:

Step-by-step procedures based on actual school-based investigations. *Preventing School Failure, 49*(2), 18-26.

Lane, K. L., O'Shaughnessy, T., Lambros, K. M., Gresham, F. M. ve Beebe-Frankenberger, M. E. (2001). The efficacy of phonological awareness training with first-grade students who have behavior problems and reading difficulties. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 9*, 219-231.

Mastropieri, M. A. ve Scruggs, T. E. (2000). *The inclusive classroom: Strategies for effective instruction.* Upper Saddle River, NJ: Merrill.

Merrell, K. W. ve Gimpel, G. A. (1998). *Social Skills of Children and Adolescents: Conceptualizatio, Assessment, Treatment.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Olçay Gül, S. (2018). Sosyal beceri ve sosyal yeterlik. Çifci Tekinarslan, İ. ve Öncül N. (Ed.). *Özel eğitimde sosyal uyum becerilerinin öğretimi* içinde (s.16). Ankara: Vize Akademik.

Sazak Pınar, E. (2009). *Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sosyal becerilere ilişkin beklentileri ve sosyal beceri öğretim programının öğretmen çıktıları üzerindeki etkililiğinin incelenmesi.* Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sazak Pınar, E. (2012). Öğretmen adaylarının sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online, 11*(1), 201-213.

Sazak Pınar, E., Sucuoğlu, B. ve Demirtaşlı, N. Ç. (2013). Sınıfında özel gereksinimli öğrenci bulunan öğretmenlerin sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim, 38*(168).

Seven, S. ve Yoldaş, C. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4*(1).

Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Tepeli, K. ve Arı, R. (2011). Okul öncesi eğitim öğretmeni ve öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 385-394.

Vuran, S. (Ed.). (2017). *Sosyal Yeterliklerin Geliştirilmesi.* Ankara: Vize Yayıncılık.

Vuran, S. ve Çolak, A. (2007). İlköğretim kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin kaynaştırmaya ve sosyal beceri öğretimine ilişkin görüşleri. 17. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde sunulan bildiri. Çeşme, İzmir.

Yalçın, H. (2012). Sosyal beceri seviyesinin okul öncesi öğretmenlerinde incelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi,* (29). 1-11.